

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776

Yulduz Yuldasheva ¹

¹ Qashqadaryo viloyati PYMO‘MM Maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus ta‘lim kafedrasida katta o‘qituvchisi

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA INNOVATSION TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISH

Annotatsiya: Mazkur maqolada Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarining o‘quv jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish masalalari keng yoritilgan. Shuningdek, Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida qo‘llashga doir ta‘lim texnologiyalari haqida batafsil ma‘lumotlar berilgan.

Kalit so‘zlar: o‘quv jarayoni, innovatsion texnologiyalar, ta‘lim texnologiyalari, loyiha faoliyati, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, o‘yin texnologiyalari.

Kirish (Introduction). Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarining o‘quv jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish psixofizik yosh xususiyatlari tufayli o‘z faoliyatini osongina o‘zgartiradigan maktabgacha yoshdagi bolalar tomonidan doimo ijobiy qabul qilinadi. O‘z navbatida, tarbiyachilar jamoasining tashabbusi ota-onalar jamoatchiligining aksariyat qismiga yoqadi va Maktabgacha ta‘lim tashkiloti hamda tarbiyalanuvchilar oilalari o‘rtasidagi o‘zaro ta‘sir mexanizmlarini takomillashtirish zarurati nuqtai nazaridan ushbu jarayon ham ahamiyatlidir.

Mazmuni bilan farq qiladigan va maktabgacha ta‘lim amaliyotiga tatbiq etiladigan innovatsion pedagogik yechimlarni izchil amalga oshirilishini ta‘minlash uchun ko‘rib chiqilayotgan g‘oya va loyihalarning bir qator talablarga muvofiqligini nazorat qilish muhimdir.

Tadqiqot metodologiyasi (Research Methodology). Maktabgacha ta‘lim tashkilotida yuqori sifatli yangiliklar quyidagilar bilan ajralib turadi:

1. Konseptuallik – mazmuni usulni amaliy amalga oshirish xususiyatlarini aniqlaydigan asosli uslubiy konsepsiyaning mavjudligi.

2. Izchillik – yangilikning yaxlitligi, uning elementlarining izchilligi va o‘zaro bog‘liqligi.
3. Boshqarish qobiliyati – qiyinchiliklar tug‘ilganda va sharoitlar o‘zgarganda texnologiya tarkibiy qismlarini o‘zgartirish qobiliyati. Innovatsiyalarning ushbu talabga muvofiqligi tarbiyachilar uchun individual komponentni hisobga olgan holda maqsadlar qo‘yish, vazifalarni ishlab chiqish va strategiyani izchil amalga oshirish imkoniyatini kafolatlaydi.
4. Reproduktivlik – innovatsion ta‘lim yechimi tarbiyachining shaxsiy xususiyatlaridan va guruhdagi ta‘lim sharoitidagi o‘zgarishlardan qat‘iy nazar, uni kerakli darajada takrorlash imkoniyati bilan ajralib turadi.

Maktabgacha ta‘lim tashkilotida innovatsion faoliyat qanday amalga oshiriladi?

Har qanday yangilik – bu tubdan yangi tarkibiy qismni yaratish va keyinchalik amalga oshirishdan boshqa narsa emas, buning natijasida atrof-muhitda sifatli o‘zgarishlar yuz beradi. Shunday qilib, maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida innovatsion texnologiyalar zamonaviy tarkibiy qismlar va texnikalarni yaratishga qaratilgan bo‘lib, ularning asosiy maqsadi ta‘lim jarayonini modernizatsiya qilishdir. Buning uchun maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida pedagogik jamoalar bolalarni tarbiyalash va intellektual rivojlanishining boshqa maktabgacha ta‘lim tashkilotlaridan farq qiladigan so‘nggi modellarini ishlab chiqmoqdalar.

Tahlil va natijalar (Analysis and results). Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida qanday innovatsion texnologiyalar qo‘llaniladi?

Bugungi kunga qadar keng maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida bir qancha ta‘lim texnologiyalari qo‘llanilmoqda. Ular orasida quyidagilarga e‘tibor qaratish lozim:

- ✓ loyiha faoliyati bilan bog‘liq texnologiyalar;
- ✓ loyiha faoliyatida foydalaniladigan texnologiyalar;
- ✓ axborot-kommunikatsiya texnologiyalari;
- ✓ shaxsga yo‘naltirilgan texnologiyalar;
- ✓ o‘yin texnologiyalari.

Bugungi kunda Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida ilg‘or innovatsion texnologiyalar joriy etilmoqda va bu tendensiya tobora kuchayib bormoqda.

Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida tarbiyachilar bu faoliyatni o‘z tarbiyalanuvchilari bilan birgalikda olib boradilar. Umuman maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida innovatsion texnologiyalardan foydalanish, xususan, turli xil loyihalar ustida ishlash bolani ong ostiga mahkam o‘rnashgan bilimlarni egallashga olib keladi.

O‘quv loyihalarini quyidagicha tasniflash mumkin:

1. "O‘yin" – o‘yinlar, raqslar, hayajonli o‘yin-kulgular shaklida guruhda o‘tkaziladigan mashg‘ulotlar.
2. "Ekskursiya" – loyihalar, ularning maqsadi atrofdagi dunyo va jamiyatni har tomonlama hamda ko‘p qirrali o‘rganishdir.
3. "Hikoya", bu orqali bolalar o‘zlarining his-tuyg‘ularini nutq, vokal, yozuv va boshqalar orqali tushuntirishga o‘rganadilar.

4. Bolani o'z mehnati bilan foydali narsalarni yaratishga o'rgatishga qaratilgan "konstruktiv": qush uyi qurish, gul ekish va hokazolar.

Maktabgacha ta'lim tashkilotidagi innovatsion ta'lim texnologiyalari bolaning jismoniy va psixologik rivojlanishiga hissa qo'shadi, uning o'ziga va o'z kuchiga bo'lgan ishonchini oshirishga, mustaqil va mas'uliyatli bo'lishga yordam beradi. Bolalar dunyoni o'yin orqali kashf etadilar va ular olgan bilimlarini amalda qo'llashga harakat qiladilar.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida innovatsion texnologiyalarni joriy qilish tarbiyachilar tomonidan tadqiqot faoliyati deb ataladigan usullardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Bu nimani anglatadi? Avvalo, biz tarbiyachilarning sa'y-harakatlari birinchi navbatda bolalarda fikrlashning tadqiqot turini shakllantirishga qaratilganligi haqida gapiramiz. Buning uchun maktabgacha yoshdagi bolalarni o'qitish jarayonida tarbiyachilar keng tarqalgan usullarni qo'llashadi: muammo tug'dirish, uni har tomonlama tahlil qilish, modellashtirish, kuzatish, tajriba o'tkazish, natijalarni aniqlash, yechimlarni topish va eng yaxshisini tanlash.

Xulosa shuki, innovatsion maktabgacha ta'lim tashkilotlari "tarbiyachilar"ga har bir bolaga alohida yondashuvni topishda, uning xususiyatlarini, xarakter xususiyatlarini hisobga olishda va darslarni hayajonli hamda g'ayrioddiy "sarguzash"ga aylantirishda yordam beradi. Shu tufayli, ota-onalar endi sevimli bolalarini maktabgacha ta'lim tashkilotlariga borishga ishontirishlari shart emas. Bolalar mamnuniyat bilan tashrif buyurishadi va har kuni o'zlarining kichik bilimlarini boyitadilar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Djurayev R.X., Inoyatova M.E. Iste'dodli farzand tarbiyasi. Ota-onalar kitobi. Toshkent, 2013.
2. Ishmuhammedov R.J., Yuldashev M. Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar.– T.: "Nihol" nashriyoti, 2013, 2016.–279 b.
3. Ishmuhammedov R.J, Abduqodirov A., Pardayev A. Tarbiyada innovatsion texnologiyalar (ta'lim tashkilotlari tarbiyachilari, tarbiyachilari, guruh rahbarlari uchun amaliy tavsiyalar). T.: Iste'dod, 2010.
4. Ro'ziyeva D., Usmonboyeva M., Holiqova Z. Interfaol metodlar: mohiyati va qo'llanilishi / Met.qo'll. – T.: Nizomiy nomli DTPU, 2013.
5. Sayidahmedov N. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiya. – T.: OPI, 2003
6. Tolipov O., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tadbqiqiy asoslari – T.: 2006. – 163 b.
7. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. -T.: Darslik. Iqtisod-moliya, 2011.